

Riigikogu Maaelukomisjon

maelukomisjon@riigikogu.ee

08.10.2019.a.

EVEA (Eesti Väike- ja Keskmiste Ettevõtjate Assotsiatsioon) ettepanekud „Väetiseseaduse ja riigilõivuseaduse muutmise seaduse eelnõu“ (639 SE) muutmiseks.

EVEA koondab väike- ja keskmise suurusega ettevõtteid üle Eesti (s.h. ka hõredalt asustatud või muul põhjusel töötajate nappuse all kannatavatest piirkondadest). Meie liikmete hulgas on väga erinevate tegevusvaldkondade ettevõtteid – nii ühemeheosaihinguid kui ka suuremaid. Meie liikmete hulka kuulub ka mineraalväetiste turustamisega tegelevaid ettevõtteid ning koos nendega oleme analüüsinud eelnõu 639 SE mõju väikestele ja keskmistele ettevõtetele kes tegutsevad selles majandusvaldkonnas.

Oleme seisukohal, et eelnõu 639 SE sellisel kujul vastuvõtmine kahjustab oluliselt just väetiste turustamisega tegelevaid väikesi ja keskmiseid ettevõtteid (edaspidi VKE). Suuremad väetisemüüjad tegutsevad peamiselt põllumajanduse sektoris (kus mineraalväetiste nomenklatuur ei ole nii suur, kuid kogused seevastu on väga suured). Väiksemad väetiseturustajad tegutsevad valdavalt hobiaiiduse sektoris kus nomenklatuur on väga suur kuid kogused väikesed. Seaduseelnõu 639 SE tõstab oluliselt nende ettevõtete maksukoormust, mis müüvad väikeses koguses kuid laiemas sortimendis erineva otstarbega väetisi.

Seega on nimetusepõhise riigilõivusüsteemi sisseseadmine ebaõiglaselt koormav just VKE-dele, kes tegutsevad ebamugavamas hobiaiiduse sektoris.

Eelnõu seletuskirjas on rõhutatud, et eelnõu esmane eesmärk on tagada tõhus järelevalve „EÜ VÄETIS” märgistusega väetiste üle riigisisel turul, selleks ühtlustatakse “EÜ VÄETIS” märgistusega ja väetiseregistris registreeritavate väetiste käitlemisest kui majandustegevusest teatamise kohustus.

VKE-del on õigustatud ootus eeldada, et muudatuse tulemusena suurenevad riigilõivud ühtlaselt ja proportsionaalselt kõigile turuosalistele ning see tõus ei tohi kindlasti ühegi turuosalise jaoks ületada menetluskulude prognoositud puudujääki (tõenäoliselt 33-35%).

Praeguse redaktsiooni jõustumisel aga maksaksid kogu väidetavat riigilõivu alalaekumist vaid väikekäitlejad ning lisaks maksaksid nad kinni ka lõivukohustuse summaarset alanemist suurkäitlejatele, kelle kogused on suured, kuid nomenklatuur kitsas. EVEA usub, et see ei olnud eelnõu autorite tegelik kavatsus, kuna see oleks vastuolus võrdse kohtlemise põhimõttega ja euroopaliku ettevõtluspoliitika alustega, mis eeldavad väikeettevõtete huvidega arvestamist („Think Small First“ – põhimõte).

Jäab selgusetuks, kuidas takistab kombineeritud riigilõivusüsteemi (kehtestades mitte nimetusepõhise vaid liigipõhise süsteemi kombineerituna kogusepõhise süsteemiga) rakendamine eeltoodud eesmärgi elluviimist. Seletuskirjas on põhjusena toodud, et muudatus on vajalik, motiveerimaks väetise käitlejaid esitama turustatava väetise kohta õigeaegselt ja õiget teavet, et tagada täielik ülevaade Eestis käideldavatest väetistest.

Selgitame, et ka täna on väetise turustajatel kohustus esitada andmed turustatud väetiste koguse kohta 2 (kaks) korda aastas. Lisaks kogub Statistikaamet andmeid väetiseliikide kohta (tollikoodi põhised). Väetiste nimetusepõhiste andmete kogumiseks puudub meie hinnangul sisuline vajadus – oluline on koguda andmeid liigipõhiselt.

EVEA hinnangul tekib eelnõu 639 SE vastuvõtmisel olukord, kus väetiste eest tasutavad riigilõivud ei ole enam mõistlikus proportsioonis põllumajandussektori ja hobiaiandussektori vahel, kaldudes ebamõistlikult viimase kahjuks. Kuid just selles sektoris tegutsevad VKE-d. Väetiseregistris on 113 ettevõtet, neist u. 100 on väikettevõtted. Väetiste turustamise koguseline osakaal - suuretttevõtted 90% ja VKE-d 10%. Ka suhtarv väetise turustamissektorites on umbes sama - põllumajandussektor vs. hobiaiandussektor 90/ 10.

Kavandatud riigilõivuseaduse muudatus jagab väetisi turustavate ettevõtete maksukoormuse ümber ebaproportsionaalselt. Suurte väetisekäitlejate maksukoormus väheneb väikekäitlejate arvel ning viimaste maksukoormus suureneb kordades.

EVEA leiab, et lisaks ebaproportsionaalsele VKE-de rahalisele koormamisele, on eelnõul selge negatiivne keskkonnamõju, kuna kavandatud uus süsteem soosib suurtes kogustes samanimeliste väetiste käitlejaid, ehk ettevõtteid, kelle tegevusest tulenev keskkonda potentsiaalselt saastav mõju on suur (kümneid tonne aastas 1 konkreetse väetise nimetuse käitleja tasuks sama palju – 65 EUR - kui hobiaednikele 100 kg aastas turustav ettevõtte). Ka see ei ole loodetavasti eelnõu autorite ega seadusandja tegelik kavatsus.

Eelnõu seletuskirjas on väetisesektoris riigilõivuseaduse muutmise põhjendusena esitatud ka, et järelevalveasutusel kulub väetise valdkonnas riigilõivu kontrollimisele 23% kogutavast riigilõivust. On leitud, et see on liiga suur protsent võrreldes teiste valdkondade riigilõivude laekumistega, mille puhul riigilõivu õigsuse kontrollimise ajakulu on oluliselt väiksem ning laekunud riigilõivust kulub kontrollimise kulude katmiseks 1–10%.

Rõhutame, et eeltoodud argument ei saa olla tõsiseltvõetav põhjendus majanduskeskkonna kahjustamiseks ning VKE-de asetamiseks keerulisemasse olukorda võrreldes suurettevõtetest väetiseturustajatega (sektorite erinevus).

Riigilõiv ei saa ega pea olema riigile tulu teenimise allikas vaid võiks (kuid ei pea) katta riigi kulutused. Menetluses oleva eelnõu seletuskirjas välja toodud põhjendused riigilõivu kogumise aluste muutmise ja registri haldamise tõhustamise kohta ei ole sisulised ega veenvad ning lähtuvad kitsalt ametnike huvidest. Registripidaja halduskulude vähendamine on võimalik läbi tööviljakuse tõusu või protsesside automatiseerimise.

Ühtlasi selgitame veelkord, et meie tehtud ettepanekud ei välista valdkonnas riigilõivu regulatsiooni muutmist, kuid muudatuste tegemine peab olema ka sisuliselt läbi kaalutud, õiglane ja mõistlik ning seejuure ei tohi regulatsiooni muutmise kahjustada majanduskeskkonda ja mõnd sektorit/ettevõtete gruppi.

EVEA ettepanekud SE 639 muutmiseks selleks, et vältida majanduskeskkonna olulist kahjustamist VKE-de konkurentsivõime halvendamise kaudu:

1. Kehtestada mitte nimetusepõhine vaid liigipõhine süsteem kombineerituna kogusepõhise süsteemiga;
2. Selleks, et väetiste eest tasutav riigilõiv sektorite (põllumajandus vs. hobiaiaandus) lõikes oleks proportsionaalne on vajalik määratleda väetise väikepakendi ja suurpakendi mõiste (nt. väikepakend hobiaednikule kuni 25 kg ja üle 25 kg suurpakend mis mõeldud turustamiseks põllumajanduses).
3. Võib kaaluda riigilõivu diferentseerimist ka turustatud koguse järgi. Lõivude suuruse määramisel võiks kaaluda riigilõivu suuruse määramist turustatud väetisekoguste eest nt. kuni 500 kg; 501-1000 kg; 1001 – 2500 kg väetiseLIIKIDE (mitte väetisenimetuste) kaupa.
4. VKE-dele ei ole vastuvõetav, et väetiste eest tuleb tasuda riigilõivu igaastaselt ettemaksuna.
5. väetiseseaduse ja riigilõivuseaduse muudatuste jõustumine alates 01.01.2019 ei ole kooskõlas õiguskindluse põhimõttega. Turuosalistel peab seaduse vastuvõtmise ja jõustumise vahel jääma piisav aeg sortimendi planeerimiseks ja muudeks vajalikeks majandusotsusteks. Ettevõtjatele tuleb anda piisavalt aega tutvuda ja kohaneda uue õigusnormiga, eriti kui sellega kaasneb nende kulude oluline kasv.

Teeme ettepaneku kaaluda eelnõu 639 SE menetlusest tagasivõtmist ning uue eelnõu koostamisel kõikide huvigruppide õigeaegset kaasamist selleks, et vältida majanduskeskkonna kahjustamist ja turuosaliste ebavõrdset kohtlemist.

/allkirjastatud digitaalselt/

Heiki Rits

EVEA president

evea@evea.ee

Koostasid: Marina Kaas, EVEA volikogu liige marina@mannotpartners.ee

Ille Nakurt-Murumaa, EVEA volikogu liige, ille.nakurt@gmail.com